

KAN JE MET WANDELEN DE WERELD VERANDEREN?

Misschien hebben we in deze (online) tijden, wel meer dan ooit behoefte aan wandelen in de natuur en door de straten. Je hoofd laten leegwaaien terwijl je voeten je verder brengen. Het enige wat je nodig hebt is tijd en een paar goede schoenen. Maar kan je met wandelen ook de wereld veranderen?

WANDERLUST

Wandelen komt van het Duitse Verwandlung, dat veranderen, wenden betekent. Wandelen gaat over ontdekken. Rondzwerven. Je komt op onverwachte plekken. Wandelen zorgt ervoor dat je open staat voor andere indrukken. Al wandelend komen je gedachten los. Het is een belangrijke bron van inspiratie, observatie, actie, reflectie, verzet zelfs.

De oorsprong van het moderne wandelen gaat hand in hand met de verstedelijking, aldus Walter Weyns (professor sociologie en cultuurkritiek aan de Universiteit Antwerpen). Wijken en buurten kennen een alsmaar hogere densiteit o.a. door inbreiding (het bouwen binnen bestaande bebouwingen). Mensen wonen en leven haast als mierenkolonies, steeds dichter opeen. Die dichte concentratie van stenen en mensen in een wijk doet verlangen naar nieuwe indrukken. Vooral in wijken die in transitie zijn kan dat verlangen groot zijn.

Dan ligt de Wanderlust maar al te vaak op de loer. De ritmische cadans van het wandelen biedt een mogelijkheid om uit te breken.

NOT ALL THOSE WHO WANDER ARE LOST

Toch hoeft wandelen niet altijd te betekenen dat burgers zoekende zijn naar een ontsnapingsroute. Het kan mensen net betrokken maken op wat er gebeurt in de wijk en zo bijdragen aan hun burgerschap. 'De ideale stad', zo schrijft Solnit (2019), 'is georganiseerd rond burgerschap – rond deelname aan het openbare leven.' In die zin vormt wandelen volgens haar een van de eerste aspecten van burgerschap: 'Daardoor kent de burger wel zijn of haar stad

Greet De Brauwere,
An Lescrauwaet,
Shana Sabbe,
Onderzoekscentrum
eCO-CITY,
Hogeschool Gent

en medeburger en bewoont hij/zij ook waarlijk de stad in plaats van een klein geprivatiseerd deel ervan. Door de straten wandelen is wat het lezen van de kaart verbindt met je leven leiden, de persoonlijke microkosmos met de openbare microkosmos, de doolhof om ons heen wordt er duidelijker door (Solnit, 2019, Wanderlust, p. 215).

Bewoners kunnen daarom net dichter bij elkaar komen, om te waarderen wat er al is of om samen te dromen van wat beter kan. Van hoe 'samen leven' vorm krijgt en (mogelijks) beter vorm kan krijgen. Van hoe een meer democratische samenleving er kan uitzien. Van hoe de wijk een 'Wanderland' kan worden.

VAN PLEK NAAR GEDEELDE WIJ~K

Ook wij werden binnen onze onderzoekscontext getroffen door die Wanderlust. Tijdens het onderzoeksproject 'Wij~K' (2016-2020) aan de Hogeschool Gent werd 'wandelen' een belangrijke methodiek om aan onderzoek te doen. Samen met bewoners en lokale betrokkenen uit de Gentse wijk Rabot-Blaisantvest trachtten we handvaten op te zetten om transities in de buurt in beeld te brengen en zo het samenleven op een positieve manier te beïnvloeden. De wijk Rabot-Blaisantvest kenmerkt zich door permanente sociaal-ruimtelijke verandering, in de vorm van stadsvernieuwingprojecten, en een constante instroom aan nieuwe bewoners. Dit brengt voor veel bewoners die al een tijd in de buurt wonen vaak onzekerheden met zich mee.

"Ik vraag me af... Mensen die van buiten het Rabot komen, welk beeld hebben die van de wijk? Gaan zij zich betrokken voelen bij de wijk? Of zien ze het gewoon als uitvalsbasis, omdat je er goed zit voor met de auto. Want het Rabot heeft geen goede naam."

(gevestigde bewoner)

Gevestigde bewoners namen daarom de onderzoekers in eerste instantie op sleeptouw doorheen de buurt. Wandelen werd een manier om samen met alle actoren in de buurt te reflecteren over de buurt en hoe die er zou kunnen uitzien. Er werd gewandeld op verschillende tijdstippen en onder verschillende weersomstandigheden om zo de wijk in verschillende atmosferen waar te nemen.

"Wandelen werd een manier om samen met alle actoren in de buurt te reflecteren over de buurt en hoe die er zou kunnen uitzien"

"DIE DICHTE-CONCENTRATIE VAN STENEN EN MENSEN IN EEN WIJK DOET VERLANGEN NAAR NIEUWE INDRUKKEN"

"De ruigheid van de buurt is leuk, maar heeft ook negatieve kanten: nachtleven, auto's. Ik weet niet goed waarom ik het ruigheid noem. Door de verschillende levensstijlen van de mensen heb je kans elkaar te raken. Dan botst het ook wel eens. Positieve dingen hebben negatieve kanten, of omgekeerd."

(gevestigde bewoner)

Op basis van de insiderperspectieven gingen de onderzoekers op hun beurt met nieuwe inwoners, stedelijke beleidsmedewerkers en praktijkwerkers op wandel. Diverse perspectieven konden plaats krijgen binnen de wandelingen waardoor het vaak stereotiepe beeld van de wijk anders ingekleurd werd. De wandelingen werkten verbindend met de wijk en de mensen.

"Dankzij jullie project kun je niet anders dan hier graag komen wonen."

(nieuwe bewoner)

Er werd daarnaast een wandelboekje van de wijk gemaakt om 'iets achter te laten' in de

1 Samen met bewoners en lokale betrokkenen uit de Gentse wijk Rabot-Blaisantvest werden wandelingen opgezet die zicht gaven op transities in de buurt.

2 Tijdens het onderzoeksproject 'Wij-K' (2016-2020) aan de Hogeschool Gent werd 'wandelen' een belangrijke methodiek om aan onderzoek te doen.

© Greet De Brauwere

wijk en mensen aan te zetten om - al wandelend - de buurt te ontdekken en plekken, indrukken en mensen te ontmoeten.

ENTER TRANS-FORM

Ook binnen het onderzoeksproject Trans-Form blijft de wandelmicrobe ons achtervolgen. Dat kan moeilijk anders met een onderzoeksproject dat het wenden letterlijk in haar naam draagt. Als onderdeel van het multidisciplinair onderzoekscentrum eCO-CITY aan de HOGENT, zet Trans-Form in op onderzoek en dienstverlening naar steden en dorpskernen in transitie. Sociale rechtvaardigheid is daarbij steeds een lens om te kijken naar steden en dorpen. Als opvolger van het onderzoeksproject 'Wij~K', wordt wandelen binnen Trans-Form ingezet als dienstverleningsvorm. We nemen burgers, professionals en studenten op wandel in Rabot-Blaisantvest of hun eigen wijk of buurt. We prikkelen daarbij vooral hun zintuigen. Wat zien ze? Ruiken ze? Horen ze? Voelen ze? Komt dit al dan niet overeen met het beeld dat ze voordien hadden van die buurt? Hoe zouden ze de buurt anders invullen? Voor kinderen en jongeren werd in het bijzonder een kindermethodiek in het leven geroepen.

Wandelen vormt een enorm toegankelijke vorm van dienstverlening. Het biedt mensen een (andere) blik op de buurt, gevoed door

3 De wandelingen toonden zowel de warme kanten van de wijk alsook haar pijnpunten.

verschillende verhalen. Het zet aan tot (soms niet evidente) dialoog en ontmoeting en stimuleert een gedeeld leerproces en dagelijkse solidariteit tussen mensen. ■

→ Meer info

Greet De Brauwere, Tine Vanthuyne, An Lescrauwaet & Jolijn De Haene, Van plek naar gedeelde Wij-K, Stadsontwikkeling in dialoog met haar diverse bewoners. Antwerpen – Apeldoorn: Garant, 2020. <https://www.maklu.be/MakluEnGarant/Order.aspx?id=9789044137521>

Dienstverleningsaanbod Trans-Form:
<https://www.hogent.be/sites/hogent/assets/File/Trans-Form%20dienstverleningsaanbod.pdf>

<https://onderzoek.hogent.be/projecten/trans-form-over-duurzame-en-sociaal-rechtvaardige-stadsvernieuwing-en-ontwikkeling/>